

Mészáros Anikó – Bólya Boglárka

Európai parlamenti állásfoglalás született az őshonos kisebbségekről több mint egy évtizedes hallgatás után

A Resolution on Autochthonous Minorities was Adopted by the European Parliament after 10 Years of Silence

Csekély esély volt arra, hogy a kisebbségvédelem terén még a 2019-es európai parlamenti választásokat megelőzően előrelépés történik uniós szinten, és napirendre kerül az őshonos kisebbségekhez tartozó személyek védelmének előbbre vitele. Az Európai Parlamentben (a továbbiakban: EP vagy Európai Parlament) 2018. február 7-én mégis „megtört a jég”, és Strasbourghban, az EP plenáris ülésén a képviselők nagy többséggel megszavazták *A kisebbségek védelme és a megkülönböztetésükkel szembeni küzdelem az EU tagállamaiban* című állásfoglalást. Mostantól ez a rövid állásfoglalás minden további kisebbségi témájú EP-dokumentum számára hivatkozási alapul szolgálhat, megteremtve a kiindulópontot az őshonos kisebbségek uniós szintű védelmének kimunkálása irányába. Az állásfoglalás – nem véletlenül – említést tesz arról a kisebbségvédelmi témájú uniós polgári kezdeményezésről is (*Minority SafePack*), amelynek küldetése a sikeres aláírásgyűjtésnek köszönhetően szintén történelmet írhat. Új fejezet kezdődhet az uniós kisebbségvédelemben.

Mészáros Anikó, európai parlamenti képviselői tanácsadó. E-mail: aniko.meszaros@europarl.europa.eu
Bólya Boglárka, Európai Parlament elnökének jogi tanácsadója.
E-mail: boglarka.bolya@europarl.europa.eu

Európai Unió – kisebbségi jogok – őshonos kisebbségek – Európai Parlament – Minority SafePack

Az Európai Parlament 2018. február 7-i, strasbourg-i plenáris ülésén a képviselők nagy többséggel megszavazták *A kisebbségek védelme és a megkülönböztetésükkel szembeni küzdelem az EU tagállamaiban*¹ című állásfoglalást (a továbbiakban: állásfoglalás).² A 2018 februárjában elfogadott állásfoglalást megelőzően az Európai Parlament 2005-ben foglalkozott utoljára kifejezetten az őshonos kisebbségekkel az úgynevezett Moraes-jelentésben,³ tekintettel a 2004-es uniós bővítés során csatlakozott tagállamok őshonos kisebbségeire. A parlamenti ciklusok kezdetekor mindig kérdéses, vajon történik-e változás az őshonos kisebbségek jogainak védelme terén, születik-e olyan politikai deklaráció, amely előbbre viheti azt a témát, amelyet mind az Európai Bizottság, mind a tagállamok többsége elsősorban tagállami hatáskörbe utal? Ha igen, milyen módon, melyik politikai csoport vagy melyik európai parlamenti szakbizottság, illetve képviselő lesz az elindítója egy ilyen munkának? Ez az összefoglaló a Petíciós Bizottságból (a továbbiakban: Petíciós Bizottság vagy PETI) kiinduló európai parlamenti állásfoglalás megszületésének folyamatát mutatja be az olvasónak. A kisebbségek fogalma ezen írás kereteiben az őshonos vagy nemzeti kisebbségek kategóriáját fedi le. Uniós jogi fogalommeghatározás hiányában a szerzők a nemzetközi jogban általánosan elfogadott, Francesco Capotorti, az ENSZ Különleges Jelentéstevője által 1979-ben megfogalmazott definícióra támaszkodnak, amely a kisebbség fogalmát négy feltételhez köti: kisebbség az a csoport, amely számát tekintve kisebb, mint az állam lakosságának többi része, nincs domináns helyzetben az adott államban, tagjai az adott állam állampolgárai, és amelynek tagjait összeköti a kultúrájuk, hagyományaik, vallásuk és nyelvük megőrzésére irányuló szolidaritás érzése. (N. Toggenburg–Rautz, 2012:219)

Az előzmények (a teljesség igénye nélkül)

Az uniós intézmények közül egyértelműen az Európai Parlament az, amely eddig is a legtöbbet foglalkozott az őshonos kisebbségekkel, ugyanakkor a téma támogatóinak itt sem volt könnyű feladatuk az elmúlt években. A kisebbség, „minority” kifejezés alatt manapság az EP-ben nemcsak az őshonos kisebbségeket értik, hanem a fogalom használata során számos EP-képviselő az úgynevezett új kisebbségekre vagy bevándorlóokra, illetve a különböző szexuális kisebbségekre is utal. Az őshonos vagy nyelvi kisebbségek jogainak védelme megjelenik a parlamenti vitákban, ugyanakkor annak fontossága további megerősítésre szorul. Ezt mutatja többek között az a 2014-ben az Európai Parlament

¹ Az Európai Parlament 2018. február 7-i állásfoglalása az uniós tagállamokban élő kisebbségek védelméről és megkülönböztetésmentességéről (2017/2937(RSP)), P8_TA-PROV(2018)0032.

² Az EP Petíciós Bizottságát megilleti az a jog, az intézmény eljárási szabályzata 216. cikkének (2) bekezdése szerint, hogy rövid állásfoglalási indítványt készítsen elfogadhatónak nyilvánított petíció(k)ról, amely(ke)t a plénum elé terjeszt elfogadásra.

³ Az Európai Parlament állásfoglalása a kisebbségek védelméről és a megkülönböztetés elleni politikákról a bővítés utáni Európában [2005/2008(INI)], HL C 124E., 2006. 05. 25., 405–415.

Hagyományos Kisebbségek, Nemzeti Közösségek és Nyelvek frakcióközi munkacsoportja (a frakcióközi kisebbségi munkacsoport) képviselői által kezdeményezett plenáris vita meghíusulása, amelyről ma is tanúskodik az Európai Bizottságnak (bizottság) címzett ügynevezett szóbeli választ igénylő kérdés⁴ válasz és plenáris vita nélkül maradása. Azon egyszerű oknál fogva nem került sor a vitára, mert kevés támogatást kapott az elképzelés a különböző politikai csoportoktól. Ugyanezen munkacsoport képviselői a 2014-es európai parlamenti választásokat megelőzően elfogadták a *Strasbourggi kiáltványt*,⁵ amely az igyekezetek ellenére nem vált hivatalos dokumentummá, munkadokumentum minőségében viszont számos EP-képviselő fiókjában megtalálható. A kiáltvány egy részletes összegzése annak, hogy mit sikerült az EP-nek elérnie a kisebbségek jogai védelme érdekében, továbbá tartalmazta a legfontosabb nemzetközi dokumentumokat, és megfogalmazott néhány jövőbeli kisebbségvédelmi elvárást az uniós intézmények és a tagállamok felé. A 2014-ben megtartott EP-választásokat követően az első és talán legfontosabb lépés a frakcióközi kisebbségi munkacsoport megalakítása volt, ezt követően az őshonos kisebbségek védelmével foglalkozó európai parlamenti tevékenység kimerült egy, a néppárti (EPP) képviselők által szervezett félnapos meghallgatásban és a problémáknak már hagyományosan az alapjogok helyzetéről szóló éves európai parlamenti jelentésekbe⁶ történő megjelenítésében. Ehhez a megszokottnak is mondható menetrendhez érkezett újításként mindaz, ami a petíciókon keresztül az illetékes bizottságban megvalósításra került. Az őshonos kisebbségek jogainak napirendre kerülése nem a véletlen műve.

A Petíciós Bizottságban 2014-ben kezdte meg munkáját bizottsági alelnökként Csáky Pál (MKP) felvidéki magyar képviselő, aki felfigyelt a beérkező kisebbségi témájú petíciók adta lehetőségekre és azok számbavételét követően, élt azon képviselői jogával, hogy javaslatot tett egy európai parlamenti tanulmány elkészítésére a polgárokat ért diszkrimináció különböző formáit bemutató petíciók elemzésére. A 2017 elejére elkészült tanulmány átfogóan tárgyalja az uniós polgárokat ért diszkrimináció petíciókban megjelenített eseteit, azt követően májusban a PETI nyilvános meghallgatást⁷ szervezett a képviselő javaslatára olyan petíciók bemutatásával, amelyek elsősorban az őshonos kisebbségek, többek között az erdélyi és felvidéki magyarok, jogai védelmének hiányosságaival foglalkoznak. A meghallgatás egy előadás erejéig foglalkozott a szexuális kisebbségek unión belüli szabad mozgáshoz való jogával, a téma utolsó pillanatban történő felvétele a programba politikai alku tárgyát képezte. Mindez jól mutatja, mennyire csúsznak össze az egyes kisebbségi kategóriák az európai parlamenti munkák során.

⁴ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+OQ+O-2014-000008+0+DOC+XML+V0//HU&language=HU> (A letöltés dátuma: 2018. 01. 01.)

⁵ *The Strasbourg Manifesto on the protection of national minorities and languages within the framework of the European Union, 17th April 2014, Strasbourg, working document.*
http://en.efhr.eu/download/rozne/20140417_Strasbourg_Manifesto_FIN.pdf (A letöltés dátuma: 2018. 01. 01.)

⁶ Az Európai Parlament 2016. december 13-i állásfoglalása az alapvető jogok helyzetéről az Európai Unióban (2015) [2016/2009(INI)].

⁷ Hearing "Fighting against discrimination of EU citizens in the EU Member States and the protection of minorities"; www.europarl.europa.eu/committees/hu/peti/events-hearings.html?id=20170425-CHE01481 (A letöltés dátuma: 2018. 01. 01.)

A petíciós jogban rejlő lehetőségek kiaknázása

Az uniós petíciós jog az uniós polgársághoz kapcsolódó egyik legrégebbi jog, amelyet a Maastrichti Szerződés intézményesített, az Európai Parlament ugyanakkor már ezt megelőzően is fogadta a polgároktól, hozzá ilyen formában beérkezett panaszokat. Petíció formájában az uniós polgárok olyan kérdésekkel, panaszokkal fordulhatnak az EP-hez, amelyek az Európai Unió tevékenységi körébe tartoznak, ezen elsődleges feltételnek való megfelelést vizsgálja első lépésben az Európai Parlament, ez alapján történik a döntés a petíció elfogadhatóságát illetően.

A Szerződésekben foglaltak mellett az EP eljárási szabályzata és a Petíciós Bizottság belső útmutatásai adják meg a jogi keretet és feltételeket ahhoz, hogy minden egyes beérkező petíció elbírálása objektíven és a lehető legmagasabb szakmai színvonalon valósuljon meg, biztosítva ezzel a petíció benyújtója jogainak érvényesülését. Az elfogadhatóságról szóló döntést követően a bizottság többfajta lehetőség közül választhat a petíció feldolgozásával kapcsolatban, a petíciók vizsgálatáról Az Európai Parlament Eljárási Szabályzatának (a továbbiakban: Eljárási Szabályzat)⁸ 216. cikke⁹ rendelkezik. Az elfogadhatónak nyilvánított petíciókat a PETI többek között megküldheti véleményezésre a bizottságnak, illetve az Európai Parlament illetékes szakbizottságainak, a petíciókat a PETI ülésén vita keretében is megtárgyalhatják a képviselők, amelyen a petíciós is részt vehet és felszólalhat. Ez utóbbi kellő nyilvánosságot biztosít a petícióban leírt témának. Az EP-képviselők dönthetnek úgy is, hogy tényfeltáró látogatást szerveznek valamely tagállamba a petíciók további kivizsgálása céljából.

A kisebbségeket érintő petíciók bejárták a felül leírt folyamatot, az elfogadhatóságról szóló döntéstől kezdődően a bizottsági napirendre vételig. Ahhoz, hogy írásunkban kisebbségi tematikájú petíciókról beszélhessünk, meg kellett valósulnia az azt biztosító körülményeknek. Ez alatt elsősorban az értendő, hogy szükség volt olyan uniós polgárokra, akik úgy gondolták, a Petíciós Bizottságtól kérnek segítséget ügyük megoldására. Továbbá, szükség volt arra is, hogy legyenek olyan EP-képviselők a szakbizottságban, akik az évente beérkező több ezer petíció között felfigyelnek ezekre a témákra, és próbálják őket feldolgozni, majd az ügyek megoldása érdekében megtárgyalásra javasolni, hogy az üléseken azok tartalmával ne csak a képviselők, hanem a nyilvánosság is megismerkedhessen. Tagadhatatlan, hogy a tagállamok témapreferenciái a PETI-ben is nagyon láthatóan nyilvánulnak meg és a kisebbségi témát kevésbé támogató országok képviselői általában mindent elkövetnek az ilyen jellegű ügyek mielőbbi elhallgattatása érdekében. A leírtak miatt is nagy figyelmet kíván a PETI-bizottság képviselőitől, hogy egy-egy érzékenyebb téma felbukkanásakor ne kerüljön azonnal a lezárt petíciók kategóriájába. A PETI napirendjén megtárgyalásra kerülő kisebbségi ügyek esetében körültekintően kell eljárni, az ilyen témákat általában nagy érdeklődés követi. A petíciók

⁸ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 232. cikke előírja, hogy az Európai Parlamentnek eljárási szabályzatot kell elfogadnia. Ez a szabályzat tartalmazza a Parlament belső szervezetére és működésére vonatkozó szabályokat.

A hatályban lévő változat rendelkezésre áll az Európai Parlament honlapján: www.europarl.europa.eu/sides/getLastRules.do?language=EN&reference=TOC (A letöltés dátuma: 2018. 01. 01.)

⁹ www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+RULES-EP+20170116+RULE-216+DOC+XML+V0//HU&language=HU&navigationBar=YES (A letöltés dátuma: 2018. 01. 01.)

megtárgyalását követően ugyanakkor általában kisebb vagy nagyobb eredménnyel azok lezárásra kerülnek. Az érintett tagállamnak, illetve hatóságnak küldött levél, amely felhívja egy adott problémára a figyelmet, bevett szokás a Petíciós Bizottság részéről. Mivel a PETI nem jogalkotási bizottság, így sokkal kevesebb állásfoglalást és jelentést készít, mint a többi parlamenti szaktanácsadó. Ebből kifolyólag nehezebb is módot találni arra, hogy egy-egy fontosnak talált témáról írásbeli anyag is készüljön. A rövid állásfoglalási indítványok kezdeményezése és elkészítése több hónapos folyamatként írható le. A kisebbségi téma támogatottsága 2017-ben előzetesen felmérhetővé vált a meghallgatás megrendezése során, illetve a PETI-ben elfogadott uniós polgárságról szóló jelentés¹⁰ kapcsán. Ez a háromévente elkészített jelentés 2017-ben először szólt kifejezetten azokról az uniós polgárokról is, akik őshonos kisebbségi közösségekhez tartoznak, megállapítva többek között, hogy az EU-nak magas szintű elvárásokat kell támasztania a kisebbségek védelme terén.

A korábbiakban ismertetett folyamatnak az elején állnak az uniós polgárok, akik megkeresték a Petíciós Bizottságot, annak továbbvivői pedig az európai parlamenti aktőrök, vagyis a megválasztott EP-képviselők, a konkrét témára vonatkozóan előbb egy európai parlamenti tanulmány¹¹ kikérésével diszkrimináció témájában, majd egy nyilvános meghallgatás¹² megszervezésének javaslatával és végezetül a meghallgatás alapján elkészített állásfoglalás megszövegezésével és elfogadásával. A Petíciós Bizottság bármely, a petíciókban felvetett és arra érdemesnek talált kérdéssel kapcsolatban készíthet rövid állásfoglalási indítványt, ugyanakkor más eszköze nincs arra, hogy egy kiválasztott specifikus témát a plénum elé utaljon megvitatásra és megszavazásra, az állásfoglalási indítvány kezdeményezése a legtöbb, amit a PETI elérhet egy adott témában. A plenáris ülések napirendjeit áttanulmányozva megállapítható, hogy nagyon gyakran nem születik állásfoglalás a Petíciós Bizottságban, ezért is jelentős lépés a dokumentum februári elfogadása. A kisebbségi ügyek fókuszba kerülésének tagadhatatlan motorjai azok a kisebbségek jogainak védelmével foglalkozó EP-képviselők, akik fokozatosan emeltek be a PETI napirendjébe az őshonos kisebbségeket érintő kérdéseket. Itt említhető meg az alelnök mellett, Tőkés László (FIDESZ), Josep-Maria Terricabras (ES), Jarosław Walesa (PL) és Tatjana Ždanoka (LT) EP-képviselők.

Az elfogadott európai parlamenti rövid állásfoglalás

A Petíciós Bizottságát megilleti az a jog – az Eljárési Szabályzat 216. cikkének (2) bekezdése értelmében –, hogy rövid állásfoglalási indítványt készítsen elfogadhatónak nyilvánított petíció(k)ról, amelye(ke)t a plénum elé terjeszt. Ez az Európai Parlamenti

¹⁰ Jelentés az uniós polgárságról szóló 2017. évi jelentésről: A polgárok jogainak megerősítése a demokratikus átalakulás uniójában, 2017. november 30., [2017/2069(INI)].

¹¹ Study „Discrimination(s) as emerging from petitions received”: www.europarl.europa.eu/thinktank/hu/document.html?reference=IPOL_STU%282017%29583129 (A letöltés dátuma: 2018. 01. 01.)

¹² A Petíciós Bizottság által 2017. május 4-én „Az uniós tagállamokban az uniós polgárok megkülönböztetése elleni küzdelem és a kisebbségek védelme” címmel rendezett nyilvános meghallgatás: www.europarl.europa.eu/committees/en/peti/events-hearings.html?id=20170425CHE01481 (A letöltés dátuma: 2018. 01. 01.)

dokumentumtípus, amelynek előterjesztése a Petíciós Bizottság jogosultságai közé tartozik, lehetővé teszi, hogy a petíciók alapján olyan indítvány kerüljön a plénum elé, amelybe csakis a petíciókkal foglalkozó képviselők szólhatnak bele érdemben. Az állásfoglalási indítvány szövege a plenáris ülésen tehát már nem módosítható, arról kizárólag igennel vagy nemmel szavazhatnak az EP-képviselők. A kisebbségvédelmi rövid állásfoglalási indítványt a 2017 májusában, azonos témában, az uniós polgárok által benyújtott petíciók alapján megszervezett nyilvános meghallgatás előzte meg. A nyilvános meghallgatáson többek között olyan közép-európai nyelvi jogok érvényesítésével kapcsolatos petíciók, illetve kisebbséghez tartozó személyeket ért diszkriminációt feltáró ügyeket mutattak be, amelyekkel Szlovákiában, Romániában vagy éppen Lengyelországban találkoztak az érintettek. A meghallgatás adta lehetőséget kihasználva, kisebbségi témában aktív petíciós bizottsági képviselők javaslatot tettek a nyilvános meghallgatás tartalmának állásfoglalási indítványba történő foglalására. Így kerülhetett előbb a Petíciós Bizottság, majd a plénum elé a szövegjavaslat.

Az állásfoglalást a szakbizottság elnökének, a svéd Cecilia Wikströmnek a neve alatt fogadták el. Az ilyen jellegű állásfoglalásoknál főszabály, hogy az elnök a szakbizottság nevében készíti el az indítványt, amelynél tárgyalópartnerei a politikai csoportok által kinevezett árnyékelőadók.¹³ A pár hónapos egyeztetőmunka, valamint a korábbi kisebbségvédelmi témát népszerűsítő aktivitások meghozták a várt eredményt. A bizottsági szavazásra 2018. január 23-án került sor, a határozatot 23 igennel és 2 nem szavazattal fogadták el. Ezt követően pedig az EP plenáris ülésén Strasbourgban, 2018. február 7-én, 13 év szünetet követően a képviselők nagy többséggel megszavazták az őshonos kisebbségek jogainak védelmét fókuszba helyező állásfoglalást.

Az állásfoglalás „Az uniós tagállamokban élő kisebbségek védelméről és megkülönböztetésmentességéről” címet viseli. A dokumentum tömören, lényegre törően felsorolja a legfontosabb európai, illetve nemzetközi dokumentumokat (a hivatkozások között megjelenik a Törvényszéknek az úgynevezett Minority SafePack uniós polgári kezdeményezéssel kapcsolatban született ítélete),¹⁴ amelyek a kisebbségvédelem terén alapvető jelentőségűek. E mellett átfogó képet ad az uniós szintű jogvédelem és a tagállami kötelezettségvállalások terén elvégzett munkáról – teszi mindezt az alapján, hogy a Petíciós Bizottságban milyen diszkriminatív tagállami gyakorlatokra vagy egyéb nyelvi, kisebbségi jogokon esett csorbákra hívták fel korábban petíciók formájában a képviselők figyelmét. A dokumentum szellemiségében közel áll a 2014-ben az európai parlamenti frakcióközi kisebbségi munkacsoport tagjai által aposztrofált, EP általi elfogadásra viszont sajnálatos módon nem került *Strasbourg kiáltvány*¹⁵ szellemiségéhez. Az említett kiáltvány az intergroup tagjainak deklarációjával kezdődik, amelyben kifejtik elkötelezettségüket a kisebbségek védelme iránt. Ezt követően a 2014-ig ismert legfontosabb nemzetközi és uniós kisebbségvédelmi dokumentumokból merítve alakították ki az aláíró

¹³ Az állásfoglaláshoz kapcsolódó eljárási tájékoztató az alábbi oldalon érhető el: [www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2017/2937\(RSP\)](http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2017/2937(RSP)) (A leltöltés dátuma: 2018. 01. 01.)

¹⁴ A Törvényszék T-646/13 – *Minority SafePack – one million signatures for diversity in Europe* kontra *Bizottság* ügyben [ECLI:EU:T:2017:59] ügyben 2017. február 3-án hozott ítélete.

¹⁵ *The Strasbourg Manifesto on the protection of national minorities and languages within the framework of the European Union... i. m.*

szerzők az álláspontjukat, elvárásaikat az uniós intézmények és a tagállamok irányában a kisebbségek védelme érdekében. A kiáltvány is abból az elképzelésből indul ki, hogy az őshonos kisebbségek különleges igényeit figyelembe kell venni, és védelmük, valamint megmaradásuk érdekében uniós szintű, átfogó jogszabályi változtatásokra van szükség.

A dokumentum nívója és jelentősége, hogy egyértelműen megfogalmazza, hogy az európai őshonos kisebbségek védelmét azonos szinten kell kezelni az uniós szerződésekben azonos helyen említett többi alapvető értékkel. Következésképpen fogalmaz: „az EUSZ 2. cikke kifejezetten megemlíti a kisebbségekhez tartozó személyek jogait, és mivel e jogok alapján ugyanolyan bánásmódot kell biztosítani, mint a Szerződésekben rögzített egyéb jogok alapján”, az állásfoglalás szerint „a kisebbségi jogok és a jogállamiság elve között szoros kapcsolat áll fenn”. Ez utóbbi azért jelentős megállapítás, mivel az Európai Parlament támogatója volt az úgynevezett jogállamisági mechanizmus kimunkálásának, a kisebbségekhez tartozó személyek védelmét illetően felmerült nehézségeket egyelőre ugyanakkor ebben az összefüggésben tárgyalták meg.

Az állásfoglalás kritikával illeti az EU-n belüli kisebbségvédelmet azon megállapításával, hogy „még mindig van bőven javítanivaló annak mikéntjén, ahogyan az EU-ban a kisebbségi jogok védelmét a gyakorlatban átültetik”. Erre példa az is, hogy a megfelelő jogi keret hiánya miatt a petíciók benyújtói felvetett aggályaikra nem mindig kaphatnak átfogó uniós választ. Pedig köztudott, és ezzel kapcsolatban sajnálatát fejezi ki az Európai Parlament, hogy „a kisebbségekhez tartozó személyek még mindig akadályokkal szembesülnek alapvető jogaik tiszteletben tartásának biztosítása során”.

Alcímként is megjelenik *Az őshonos, nemzeti és nyelvi kisebbségek megkülönböztetése elleni küzdelem*, amelyet a dokumentum közös, nemzeti és uniós felelősséggként nevez meg. Az uniós intézmények felé a kritikus szemléletmódot megőrizve számol be arról, hogy az uniós napirenden nem jelennek meg eléggé erőteljesen a kisebbségekkel kapcsolatos kérdések.

A dokumentum egyik lényegi szakaszának számít az uniós jogi keret fejlesztésének szükségességére utaló 4. pont, amely előbb az EU felelősségére emlékeztet „a kisebbségek jogainak védelme és előmozdítása terén”, majd ezt követően kijelenti, hogy szükséges az uniós jogalkotási keret javítása a kisebbségekhez tartozó személyek jogainak átfogó védelme érdekében. Ehhez kapcsolódóan részben jelzi, hogy az uniós intézmények milyen módon tudják előbbre vinni a kisebbségi jogokat. Az egyik ilyen fontos gyakorlati teendő, hogy az uniós intézmények hívják fel a figyelmet a kisebbségek védelmével kapcsolatos kérdésekre, a másik pedig, hogy ösztönözzék és támogassák a tagállamokat a kulturális sokféleség és tolerancia, elsősorban oktatás révén történő előmozdításában.

A fentiekben említetteknél továbbmegy a konkrétumok terén, a kisebbségek védelmét szolgáló, uniós szintű tevékenység megvalósításáról szóló 7. pont, amely előbb leszögezi, hogy „az EU nem rendelkezik hatékony eszközökkel a kisebbségi jogok tiszteletben tartásának ellenőrzésére”. Az ilyenfajta átfogó monitoring, vagyis az őshonos és nyelvi kisebbségek helyzetének hatékony uniós szintű nyomon követése az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének keretében megoldható lenne, és az állásfoglalás szerint az ügynökségnek fokozottan ellenőriznie kellene a nemzeti kisebbségek elleni megkülönböztetés eseteit a tagállamokban.

A tagállamok felelősségét sem hagyja figyelmen kívül az állásfoglalás, ennek megfelelően elismeri azok nélkülözhetetlen szerepét az őshonos, nemzeti és nyelvi kisebbségek

védelmében, viszont itt sem áll meg ezen megállapításnál, hanem elvárja, hogy azok (a tagállamok) következetesen biztosítsák a kisebbségi jogokat, és rendszeres időközönként értékeljék is e jogok tiszteletben tartását.

A meglévő nemzetközi jogi keretet vizsgálva, a dokumentum nem hagyja figyelmen kívül azokat a nemzetközi egyezményeket és szerződéseket, amelyek valójában csak akkor biztosíthatják a tagállamokban a kisebbségekhez tartozó személyek jogainak megfelelő érvényesülését, ha azokhoz a tagállamok viszonyulása egyértelmű és tevőlegesen pozitív. A felsorolt nemzetközi dokumentumok elveinek megfelelő elbánást vár el a tagállamoktól az Európai Parlament a nyelvi és őshonos kisebbségeket illetően. Ezért érthető az állásfoglalás felszólítása a tagállamok felé, hogy azok írják alá, ratifikálják és hajtsák végre az Európa Tanács nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezményét,¹⁶ az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény 12. jegyzőkönyvét,¹⁷ valamint a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartáját,¹⁸ illetve aktualizálják a vonatkozó nemzetközi megállapodások irányába tett vállalásaikat.

A kisebbségi nyelvek védelmének fontosságáról sem hallgat az állásfoglalás, egyrészt a tagállamok, másrészt az uniós intézmények felé intéz elvárásokat. Előbb a tagállamokat ösztönzi „a kisebbségi nyelvek használatára vonatkozó jog fenntartásának biztosítására és az unión belüli nyelvi sokféleségnek a Szerződésekkel összhangban történő védelmére”. Végül, elvárja a bizottságtól, hogy „erősítse meg a regionális és kisebbségi nyelvek oktatásának és használatának előmozdítását”, mert szerinte „ily módon kezelhető a nyelvi megkülönböztetés az EU-ban”.

Az állásfoglalás gyakorlati jelentősége

Elmondható, hogy többéves várakozást követően az állásfoglalással egy új fejezet nyílt az uniós szintű kisebbségvédelem területén. Az Európai Parlament a hosszú előkészületeket és vívódást követően elkötelezte magát az őshonos és nyelvi kisebbségek jogainak európai szintű, összehangoltabb garantálása irányába. Az EP azzal, hogy az állásfoglalásban elismeri a jelenlegi hiányosságokat az európai kisebbségvédelem területén, illetve jelzi, milyen módon lehetne változtatni a helyzeten – egy lépéssel előbbre jár, mint a többi uniós intézmény, korábban ilyenre a kétezres évek elején volt példa és utoljára

¹⁶ Az Európa Tanács Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló, Strasbourgban, 1995. február 1-jén kelt Keretegyezménye, Framework Convention for the Protection of National Minorities and Explanatory Report [H (95) 10], ETS No. 157.

¹⁷ Egyezmény az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről, Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms – as amended by Protocol No. 11 / Convention de sauvegarde des droits de l’homme et des libertés fondamentales – telle qu’amendée par le Protocole n° 11 (European Treaty Series, Nos 5, 9, 46, 114, 117, 155 / Série des traités européens, n°5, 9, 46, 114, 117, 155) Strasbourg, Council of Europe.

¹⁸ Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartája (1992). Strasbourg, Európa Tanács, Európa Szerződések, ETS No. 148. 1992. 10. 02.

2005-ben.¹⁹ Az állásfoglalás túlnyomó részt az őshonos kisebbségekkel foglalkozik, a korábban leírt okok miatt, egy kurta albekezdés viszont megemlíti a szexuális kisebbségekhez tartozó személyek jogainak védelmét. Ez utóbbi teljes leválasztása a szövegről a politikai egyeztetések során a konszenzus elérése érdekében nem sikerült, mutatja mindez azt a sajátos tény, hogy más témákról sokkal egyszerűbb vitázni és állásfoglalást hozni, mint az évszázadok óta az európai kultúrát és közösségeket gazdagító őshonos kisebbségek jogairól. Az LGBTI (LMBTI) személyek jogai így marginális helyet foglalnak el az állásfoglalásban, összehasonlítva azt a korábbi alapjogokat és kisebbségi jogokat tárgyaló parlamenti dokumentumokkal.

A kisebbségvédelemmel foglalkozó magyar EP-képviselők, illetve a frakcióközi kisebbségi munkacsoport tagjai egyaránt mérföldkőként tekintenek az elfogadott állásfoglalásra, amely nemcsak a tagállamok felé, hanem az uniós intézmények irányában is komoly elvárásokat fogalmaz meg, azzal, hogy az uniós jogalkotási keret javítását szorgalmazza. Továbbá a képviselők nagy támogatottságát élvező dokumentum a bizottság irányában jövőbeli tárgyalások során hivatkozási alapként szolgálhat. A kisebbségi témát szorgalmazó képviselők a határozattal „kezükből” hatékonyabban tudnak nyomást gyakorolni a mindezidáig visszafogottan reagáló Bizottság irányába. A dokumentum közös, uniós és tagállami, felelősségről beszél a kisebbségek helyzetét illetően. Ahhoz viszont, hogy a leírtak meg is valósuljanak, a megkezdett munkát tovább kell folytatni, a tagállamokat és az EU intézményeit meg kell ismertetni az állásfoglalás szövegével, és az abban leírt és az EP-képviselők nagy többsége által támogatott elképzelésekkel. Mindezek alapján mozgalmasnak ígérkezik az európai parlamenti választásokat megelőző év, amely során a Minority SafePack polgári kezdeményezésben javaslatokról szintén döntenie kell a Bizottságnak, és amelynek európai parlamenti meghallgatását a PETI mint felelős bizottság keretében szervezik majd meg.

Az őshonos kisebbségekhez tartozó uniós polgárok – beleértve a határon túli magyar közösségek tagjait – mindezeket hallva ma talán jobban remélhetik, hogy ezt követően a pusztai politikai deklarációkat valós cselekedetek követik majd uniós szinten.

Felhasznált irodalom

N. TOGGENBURG, Gabriel – RAUTZ, Günther (2012): *The protection of minorities in Europe. A legal-political compendium leading from A to Z*. Trentino-Südtirol, Autonomous Region.

¹⁹ P5_TA(2003)0372 Regional and lesser-used languages — enlargement and cultural diversity European Parliament resolution with recommendations to the Commission on European regional and lesser-used languages — the languages of minorities in the EU — in the context of enlargement and cultural diversity (2003/2057(INI)) (HL C76E, 25.3.2004, 374–377), Az Európai Parlament állásfoglalása a kisebbségek védelméről és a megkülönböztetés elleni politikákról a bővítés utáni Európában [2005/2008(INI)], HL C 124E., 2006. 05. 25., 405–415.

Internetes források

- Hearing “Fighting against discrimination of EU citizens in the EU Member States and the protection of minorities”: www.europarl.europa.eu/committees/hu/peti/events-hearings.html?id=20170425CHE01481 (A letöltés dátuma: 2018. 01. 01.)
- Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 232. cikke: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getLastRules.do?language=EN&reference=TOC> (A letöltés dátuma: 2018. 01. 01.)
- Study „Discrimination(s) as emerging from petitions received”: www.europarl.europa.eu/thinktank/hu/document.html?reference=IPOL_STU%282017%29583129 (A letöltés dátuma: 2018. 01. 01.)
- www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+RULES-EP+20170116+RULE-216+DOC+XML+V0//HU&language=HU&navigationBar=YES (A letöltés dátuma: 2018. 01. 01.)
- A Petíciós Bizottság által 2017. május 4-én „Az uniós tagállamokban az uniós polgárok megkülönböztetése elleni küzdelem és a kisebbségek védelme” címmel rendezett nyilvános meghallgatás: www.europarl.europa.eu/committees/en/peti/events-hearings.html?id=20170425CHE01481 (A letöltés dátuma: 2018. 01. 01.)
- [www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2017/2937\(RSP\)](http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2017/2937(RSP)) (A letöltés dátuma: 2018. 01. 01.)

Jogforrások

- A Törvényszék T-646/13 – *Minority SafePack – one million signatures for diversity in Europe kontra Bizottság* ügyben [ECLI:EU:T:2017:59] ügyben 2017. február 3-án hozott ítélete.
- Az Európa Tanács Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló, Strasbourgban, 1995. február 1-jén kelt Keretegyezménye, Framework Convention for the Protection of National Minorities and Explanatory Report [H (95) 10], ETS No. 157.
- Az Európai Parlament 2018. február 7-i állásfoglalása az uniós tagállamokban élő kisebbségek védelméről és megkülönböztetésmentességéről [2017/2937(RSP), P8_TA -PROV(2018)0032.
- Az Európai Parlament állásfoglalása a kisebbségek védelméről és a megkülönböztetés elleni politikákról a bővítés utáni Európában [2005/2008(INI)], HL C 124E., 2006. 05. 25.
- Egyezmény az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről, Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms – as amended by Protocol No. 11 / Convention de sauvegarde des droits de l’homme et des libertés fondamentales – telle qu’amendée par le Protocole n° 11 (European Treaty Series, Nos 5, 9, 46, 114, 117, 155 / Série des traités européens, n°5, 9, 46, 114, 117, 155) Strasbourg, Council of Europe.
- Jelentés az uniós polgárságról szóló 2017. évi jelentésről: A polgárok jogainak megerősítése a demokratikus átalakulás uniójában, 2017. november 30., [2017/2069(INI)].

P5_TA(2003)0372 Regional and lesser-used languages — enlargement and cultural diversity European Parliament resolution with recommendations to the Commission on European regional and lesser-used languages — the languages of minorities in the EU — in the context of enlargement and cultural diversity [2003/2057(INI)]. 25.3.2004, 374–377.

Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartája (1992). Strasbourg, Európa Tanács, Európa Szerződések, ETS No. 148. 1992. 10. 02.

